

hant: felfegyverzett nyilasok grasszáltak az utcán, és védtelen zsidókon éltek ki csalódottságukat. Wallenberg feladatköre többirányúvá vált: a zsidók nyilasoktól való védelme mellett élelemért kellett küzdenie a gettóban és a védett épületekben lévő zsidók számára (s ez igen nehéz feladat volt, hiszen a főváros el volt vágva szokásos forrásaitól). Amikor a zsidók közt pánik tört ki, mert az a híresztelés járta, hogy a nácik és a nyilasok a szovjet erők megérkezése előtt meg akarják semmisíteni a gettót, Wallenberg felszólította Vajna Ernőt, a Budapest védelmével megbízott teljhatalmú nyilas vezetőt és a német katonai parancsnokot mindenfajta tömegmészárlás elkerülésére. Mindezen ténykedések közepette szakított időt a jelentésadásra is, részletesen leírva a katasztrófa természetét és méreteit.¹³⁹

Wallenberg eltűnése. Raoul Wallenberg főlemelő és ritka példáját adta a személyes bátorságnak és az önfeláldozó emberszeretetnek. Sajnos a történelem sok más hőséhez hasonlóan ő is osztozott a megmenteni kívánt áldozatok sorsában. Csakhogy kegyetlen és gunyoros fordulatként nem a németek, hanem a szovjetek kezén jutott tragikus végre, akiket pedig ő is hön várt, mint a szabadság és az egyenlőség új korszakának hírnökeit. Kétszeresen is a sors iróniája a szovjetek szerepe Wallenberg eltűnésében, hiszen a háború idején a svédek képviselték Magyarországon a Szovjetunió érdekeit. Pest felszabadulásának napján (1945. január 17-én) Wallenberg, aki január 13-ától kapcsolatban állt a Budapesten harcoló szovjet erők parancsnokával, elutazott Rogyion J. Malinovszkij marsall debreceni törzséhez. Magyar sofőrje, Langfelder Lajos mérnök egy szovjet őr kíséretében vitte, s Wallenbergnek rossz előérzetei voltak a szovjet parancsnokkal való közelgő találkozás miatt. Indulásakor állítólag azt mondta munkatársainak: „Nem tudom, vendég vagyok-e, vagy fogoly.” Sem Wallenberg, sem Langfelder nem tért vissza többé.

S. Söderblom, a moszkvai svéd követ a bukaresti svéd követségtől kapott távirat kézhezvétele után jelentette Wallenberg eltűnését. A gyakori svéd kérésekre a szovjetek köntörfalazó választ adtak. Például 1945 februárjában a stockholmi szovjet nagykövet, Alekszandra M. Kollontáj megnyugtatta Wallenberg édesanyját és Günther külügyminisztert afelel, hogy Wallenberg ép és egészséges, és a Szovjetunióban van; 1947. augusztus 18-án, egy évvel azután, hogy Söderblom Sztálinhoz folyamodott ez ügyben (1946. június 15-én), a szovjet külügyminiszter, Andrej J. Visinszkij kijelentette: „Alapos vizsgálat során megállapítást nyert, hogy Wallenberg nincs a Szovjetunióban, és nem is tudunk róla.”¹⁴⁰

A szovjetek köntörfalazása nem ért véget Sztálin 1953. márciusi halálával. Egészen 1957. február 6-ig tartott, amikor a Hruscsov-kormány-